

DECLARAȚIA DE LA BARCELONA PRIVIND INFORMAȚIILE DE CERCETARE DESCHISE

CUPRINS

Preambul	1
Angajamente	2
Anexa A: Istorice și context	4
Anexa B: Definiții	8

PREAMBUL

Pentru a gestiona activitatea de cercetare se utilizează volume uriașe de informații, de la informații privind actorii din cercetare și activitățile acestora la informații privind intrările și ieșirile procesului de cercetare, precum și indicatorii privind utilizarea, aprecierea și impactul social al cercetării.

Aceste informații deseori au un rol esențial în distribuirea resurselor și în evaluarea cercetătorilor și a instituțiilor. Organizațiile de cercetare și de finanțare a cercetării utilizează aceste informații pentru a stabili priorități strategice. De asemenea, aceste informații sunt indispensabile pentru ca cercetătorii și alte părți interesate să identifice și să evaluateze rezultatele relevante ale cercetării.

Cu toate acestea, o mare parte din aceste informații de cercetare sunt blocate în infrastructuri închise. Acestea sunt gestionate de companii care poartă responsabilitate, în primul rând, față de proprii acționari, nu și fată de comunitățile de cercetare. În calitate de comunitate de cercetare, am devenit foarte dependenti de infrastructurile închise. Am ajuns să evaluăm cercetătorii și instituțiile pe baza unor dovezi netransparente. Monitorizăm și stimulăm știința deschisă folosind date închise. Totodată, de regulă luăm decizii bazate pe informații părtinitoare, care defavorizează limbile, regiunile geografice și programele de cercetare mai puțin privilegiate. Pentru a avansa evaluarea responsabilă a cercetării și știința deschisă și pentru a promova luarea de decizii imparțiale și de înaltă calitate, este urgent nevoie de a face informațiile de cercetare disponibile în mod deschis prin infrastructuri științifice deschise. Deschiderea informațiilor din cercetare trebuie să devină o nouă normă.

Noi, subsemnații acestei declarații, credem că peisajul informațiilor din cercetare necesită schimbări fundamentale. Ne angajăm să avem un rol de lider în această reformă și să ne transformăm practicile în conformitate cu acest principiu. În acest scop, ne angajăm (1) să asigurăm că deschiderea informațiilor din cercetare este implicită, (2) să colaborăm cu servicii și sisteme care sprijină și facilitează informații de cercetare deschise, (3) să susținem durabilitatea infrastructurilor pentru informații de cercetare deschise și (4) să lucrăm împreună pentru a realiza tranziția de la informațiile de cercetare închise la cele deschise.

Aceste patru angajamente sunt prezentate mai jos. Mai multe informații de bază și contextul sunt prezentate în anexa A. Definițiile conceptelor-cheie se găsesc în anexa B.

ANGAJAMENTE

În calitate de organizații de cercetare și organizații care finanțează și evaluează cercetarea, ne angajăm:

1

Deschiderea va deveni implicită pentru informațiile de cercetare pe care le utilizăm și le producem

- Deschiderea va deveni implicită pentru informațiile de cercetare pe care le utilizăm, de exemplu, pentru evaluarea cercetătorilor și instituțiilor, pentru suport în luarea deciziilor strategice și pentru identificarea rezultatelor de cercetare relevante.
- Deschiderea va deveni implicită pentru informațiile de cercetare pe care le producem, de exemplu, informații despre activitățile și rezultatele noastre, cu excepția informațiilor pentru care deschiderea nu este adekvată („cât mai deschis posibil, dar închis cât este necesar”).

2

Vom colabora cu servicii și sisteme care sprijină și facilitează informații de cercetare deschise

- Pentru serviciile și platformele editoriale, vom solicita ca informațiile de cercetare generate în procesele de publicare (de exemplu, metadatele articolelor de cercetare și ale altor rezultate) să fie puse la dispoziție în mod deschis prin intermediul infrastructurilor științifice deschise, utilizând protocoale și identificatori standard, acolo unde sunt disponibili.
- Pentru sistemele și platformele de management intern al informațiilor de cercetare (de exemplu, sistemele de tip CRIS, adică sisteme de management a informațiilor de cercetare), vom solicita ca toate informațiile de cercetare relevante să poată fi exportate și să fie deschise, utilizând protocoale și identificatori standard, unde sunt disponibili.

3

Vom sprijini sustenabilitatea infrastructurilor pentru informații de cercetare deschise

- Ne asumăm responsabilitatea de a sprijini infrastructurile pentru informații de cercetare deschise, de exemplu, prin participarea la crearea și guvernarea comunităților și prin alocarea de contribuții corecte și echitabile pentru stabilitatea financiară și dezvoltarea acestor infrastructuri.
- Ne așteptăm ca infrastructurile pe care le sprijinim să implementeze bune practici pentru guvernarea comunitară și sustenabilitate (de exemplu, Principiile infrastructurii științifice deschise, *Principles of Open Scholarly Infrastructure*).

4

Vom sprijini acțiunile colective de accelerare a tranziției către deschiderea informațiilor de cercetare

- Recunoaștem importanța schimbului de experiență și coordonării acțiunilor pentru promovarea unei tranzitii la nivelul întregului sistem de la informații de cercetare închise la cele deschise.
- Pentru a facilita aceasta, susținem înființarea unei Coaliții pentru informații de cercetare deschise și consolidarea colaborării cu alte inițiative și organizații conexe.

ANEXA A

ISTORIC ȘI CONTEXT

Informațiile de cercetare închise duc la luarea de decizii de tip „cutie neagră”

Prea des, luarea decizilor în domeniul științei se bazează pe informații de cercetare închise. Informațiile sunt blocate în infrastructuri închise gestionate de furnizori comerciali, care impun restricții stricte privind utilizarea și reutilizarea informațiilor. Erorile, lacunele și prejudecățile din informațiile de cercetare închise sunt greu de identificat și chiar mai greu de remediat. Indicatorii și analizele derivate din aceste informații sunt lipsite de transparentă și reproductibilitate. Deciziile cu privire la carierele cercetătorilor, viitorul organizațiilor de cercetare și, în cele din urmă, la modul în care știința servește întreaga umanitate, depind de acești indicatori și analize de tip „cutie neagră”. Fără informații de cercetare deschise, este dificil, dacă nu chiar imposibil, să examinăm critic acești indicatori și să avem o dezbatere informată cu privire la punctele forte și slabe ale acestora. În lipsa acestei transparențe, standardele de bază privind responsabilitatea nu pot fi respectate, iar suveranitatea academică este în pericol.

Există multiple infrastructuri închise de informații de cercetare. Exemple bine cunoscute sunt bazele de date Web of Science și Scopus, care joacă un rol important în evaluarea cercetării și alocarea resurselor în multe țări. Aceste baze de date furnizează metadate ale publicațiilor științifice (de exemplu, titluri, rezumate, reviste, autori, afiliieri ale autorilor, finanțatori etc.), dar impun restricții severe cu privire la utilizarea acestor metadate și pun metadatele doar la dispoziția organizațiilor care achită taxe de abonament substanțiale. Indicatorii și analizele bazate pe aceste baze de date (de exemplu, statisticile privind publicarea și citarea, factorii de impact ai revistelor, clasamentele universitare etc.) nu sunt transparente și reproductibile.

Un proces decizional transparent de înaltă calitate necesită informații de cercetare deschise

Într-o perioadă în care luarea deciziilor în domeniul științei este ghidată din ce în ce mai mult de indicatori și analize, abordarea problemelor legate de informațiile de cercetare închise trebuie să devină o prioritate absolută. Deciziile ar trebui să se bazeze pe informații de cercetare deschise: informații la care accesul este liber, fără restricții privind modul în care acestea pot fi utilizate și reutilizate. Pentru a permite conectarea informațiilor din diferite surse, informațiile de cercetare deschise ar trebui să utilizeze identificatori persistenti, cum ar fi DOI (Digital Object Identifiers), ORCID (Open Researcher and Contributor IDs) și ROR (Research Organization Registry) pentru a face referire la rezultatele cercetărilor, la cercetători, organizații de cercetare și alte entități. Infrastructurile pentru informații de cercetare deschise ar trebui să fie guvernate de părți interesate relevante din comunitatea științifică.

Deschiderea informațiilor de cercetare garantează că toate părțile interesate au acces deplin la informațiile relevante pentru ele. Aceasta este esențial pentru luarea unor decizii de înaltă calitate în domeniul științei. De asemenea, permite corelarea și integrarea informațiilor din diferite surse, astfel încât procesul decizional să poată profita pe deplin de toate informațiile disponibile și să se poată baza pe o diversitate de perspective și pe o înțelegere cuprinsătoare a problemelor în cauză. În plus, atunci când cercetătorii sau organizațiile de cercetare efectuează o completare suplimentară a datelor, informațiile îmbogățite care rezultă din aceasta pot fi din nou partajate în mod deschis, permitând tuturor să beneficieze de ele. În contextul evaluării cercetării, deschiderea informațiilor de cercetare garantează că nu doar cei care evaluatează, ci și cei evaluați au acces la toate „dovezile” luate în considerare în cadrul evaluării, oferind transparență și responsabilitate, care sunt esențiale pentru promovarea unor practici de evaluare responsabile.

Sprijinul pentru informațiile de cercetare deschise este în creștere rapidă

Importanța deschiderii informațiilor de cercetare este recunoscută pe scară largă, de exemplu, de către mișcarea de reformare a evaluării cercetării. Declarația de la San Francisco privind evaluarea

cercetării (DORA), susținută de aproximativ 3 000 de organizații și peste 20 000 de persoane la nivel mondial, solicită editorilor să „elimine toate limitările privind reutilizarea listelor de referințe bibliografice din articolele științifice și să le facă disponibile în temeiul licenței Creative Commons Public Domain”. Manifestul Leiden pentru metricile de cercetare recomandă ca cercetătorii care sunt evaluați să fie întotdeauna în măsură „să verifice datele și analizele”. Consiliul UE a adoptat concluzii privind evaluarea cercetării și implementarea științei deschise, afirmând că „datele și bazele de date bibliografice utilizate pentru evaluarea cercetării ar trebui, în principiu, să fie accesibile în mod deschis și că instrumentele și sistemele tehnice ar trebui să faciliteze transparența”. Cele peste 600 de organizații care au aderat la Coaliția pentru Reformă în Evaluarea Cercetării (CoARA) au semnat un acord care subliniază necesitatea de a asigura „independența și transparența datelor, infrastructurilor și criteriilor necesare pentru evaluarea cercetării și pentru determinarea impactului cercetării”. Un număr mare de organizații și persoane din America Latină și Caraibe au semnat o declarație subliniind importanța „inițiativelor și declarațiilor împotriva barierelor comerciale care limitează accesul și participarea în ceea ce privește informațiile științifice”. Declarația subliniază că evaluarea cercetării ar trebui să utilizeze „baze de date care reflectă atât producția diseminată în repozitorii internaționale, cât și cea inclusă în bazele de date regionale și locale”.

Dincolo de evaluarea cercetării, SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) avertizează că „infrastructurile complexe care sunt esențiale pentru desfășurarea activității integrale a universităților” sunt din ce în ce mai mult deținute de companii care „pot influența în mod invizibil și strategic, și poate chiar exercita control, asupra deciziilor-cheie ale universităților”. În foia sa de parcurs, SPARC recomandă organizațiilor de cercetare să reacționeze prin identificarea „unui set structurat de principii care să ofere o bază și o busolă pentru acțiune” și prin coordonarea și alinierea activităților sale.

În conformitate cu această recomandare, comunitatea academică din Țările de Jos a elaborat o serie de principii directoare pentru informații de cercetare deschise. Aceste principii își propun să „deschidă metadatele de cercetare și analiza datelor”, ceea ce este esențial „pentru a face față soluțiilor comerciale în creștere de-a lungul întregului ciclu de viață al cercetării, fără transparență sau claritate, dacă aceste soluții sprijină interesele comunității de cercetare”.

Deschiderea informațiilor din cercetare și, în special, a metadatelor publicațiilor a fost, de asemenea, promovată de Inițiativa pentru citări deschise (I4OC) și Inițiativa pentru rezumate deschise (I4OA), precum și de inițiativa Metadata 20/20. De asemenea, principiile FAIR (Findability, Accessibility, Interoperability and Reusability) (Regăsire, Accesibilitate, Interoperabilitate și Reutilizare) au jucat un rol esențial în promovarea disponibilității metadatelor deschise pentru datele de cercetare. În Recomandarea privind Știința Deschisă, UNESCO subliniază importanța „sistemelor bibliometrice și scientometrice deschise pentru evaluarea și analiza domeniilor științifice”. Un număr în creștere de infrastructuri pentru informații de cercetare deschise au adoptat, de asemenea, Principiile infrastructurilor științifice deschise (POSI).

Susținute de evoluțiile menționate de mai sus, informațiile din cercetare sunt din ce în ce mai des disponibile în mod deschis. De exemplu, o serie de infrastructuri de informații de cercetare deschise oferă alternative la bazele de date închise. Pe lângă infrastructurile furnizate de organizații precum Crossref, DataCite și ORCID, acestea includ, de asemenea, infrastructuri „agregatoare” precum OpenAlex, OpenCitations și OpenAIRE, precum și infrastructuri specifice pe discipline precum PubMed și Europe PMC, dar și infrastructuri locale și naționale precum La Referencia, SciELO și Redalyc.

ANEXA B

DEFINIȚII

Informații de cercetare

Prin *informații de cercetare* înțelegem informații (denumite uneori metadate) care se referă la desfășurarea și comunicarea cercetării. Acestea includ, fără a se limita la următoarele, (1) metadate bibliografice, cum ar fi titluri, rezumate, referințe, date despre autori, date privind afilierea și date privind locul de publicare, (2) metadate despre software de cercetare, date de cercetare, eșantioane și instrumente, (3) informații despre finanțare și granturi și (4) informații despre organizații și personalul de cercetare. Informațiile de cercetare sunt localizate în sisteme precum baze de date bibliografice, arhive de software, depozite de date și sisteme de management a informațiilor de cercetare.

Informații de cercetare deschise

Prin *informații de cercetare deschise* înțelegem informații de cercetare cu acces liber și fără restricții privind reutilizarea. Deschiderea informațiilor de cercetare este un spectru, nu o noțiune absolută. La fel cum datele de cercetare ar trebui, în mod ideal, să adere la [principiile FAIR](#) pentru regăsire, accesibilitate, interoperabilitate și reutilizare, informațiile de cercetare deschise ar trebui, de asemenea, să respecte aceste principii. Dacă sunt realizate cele mai înalte niveluri de regăsire, accesibilitate, interoperabilitate și reutilizare, informațiile de cercetare sunt atât deschise, cât și FAIR. Acest lucru necesită, de exemplu:

- Utilizarea protocolelor standardizate și a identificatorilor persistenti pentru a facilita niveluri înalte de regăsire și interoperabilitate.
- Găzduirea metadatelor în depozite și sisteme de transfer utilizate pe scară largă pentru a facilita regăsirea și accesibilitatea.

- Aplicarea unei licențe Creative Commons CC0 sau a unei dedicații de domeniu public, după caz, pentru a facilita interoperabilitatea și reutilizarea.
- Transparența prelucrării și a provenienței datelor pentru a facilita interoperabilitatea și reutilizarea lor.
- Utilizarea unor infrastructuri care oferă interfețe standardizate și deschise.

Informațiile de cercetare care nu pot fi partajate din punct de vedere etic, inclusiv informațiile care au implicații asupra vieții private, nu ar trebui făcute publice. În unele cazuri, pot fi făcute publice formele aggregate de informații de cercetare care necesită confidențialitate. Totuși acest aspect ar trebui evaluat de la caz la caz, în contextul reglementărilor și cerințelor legale relevante.

Publicare

Prin *publicare* înțelegem actul de a face rezultatele cercetării general disponibile pentru lectură, utilizare și critică. Aceasta include, dar nu se limitează la publicarea formală a rezultatelor în format text, cum ar fi articole din reviste sau cărți științifice, publicarea rapoartelor și a altor rezultate care nu sunt recenzate de colegi, precum și partajarea datelor și a programelor de cercetare prin intermediul repozitoriilor corespunzătoare. Aceasta poate include, de asemenea, difuzarea de lucrări creative, inclusiv sculptură, artă vizuală, film sau video sau alte artefacte, atunci când acestea sunt destinate să reprezinte sau să comunice rezultatele unui proces de cercetare.

Se presupune că *publicarea* include cazurile în care publicul este limitat, de exemplu, atunci când accesul este limitat la abonați, dar nu include rapoartele private și confidențiale sau alte documente care nu sunt destinate diseminării publice. Publicarea este diferită de arhivare, unde intenția este prezervarea pe termen lung. Unele platforme de publicare, dar nu toate, permit și arhivarea prin intermediul procesului de publicare.

Infrastructuri științifice

Prin infrastructuri științifice înțelegem infrastructuri prin intermediul cărora sunt partajate informații din cercetare. O definire exactă a infrastructurilor este dificilă. O caracteristică cheie a infrastructurilor este faptul că acestea constituie baza pentru informații de cercetare deschise. De exemplu, acestea sunt utilizate de o diversitate de actori în scopuri diferite, alte sisteme depind de ele și sunt construite pentru a fi partajate de o comunitate de utilizatori. O altă caracteristică a infrastructurilor este faptul că acestea nu sunt vizibile pentru utilizatorii finali ai serviciilor, dependentele devenind clare doar atunci când infrastructurile se defectează.

Infrastructuri științifice deschise

Prin infrastructuri științifice deschise înțelegem infrastructuri științifice care asigură în mod credibil deschidere, responsabilitate comunitară, stabilitate, transparentă și fiabilitate.

Angajamentul de aderare la [Principiile infrastructurilor științifice deschise \(Principles of Open Scholarly Infrastructure – POSI\)](#), cu actualizări periodice ale performanței și îmbunătățiri, oferă un mijloc prin care o infrastructură științifică poate oferi asigurări comunității că se califică pentru nivelul de încredere acordat unei infrastructuri științifice deschise.

DECLARAȚIA DE LA BARCELONA PRIVIND INFORMAȚIILE DE CERCETARE DESCHISE

www.barcelona-declaration.org

Declarația de la Barcelona privind informațiile de cercetare deschise a fost elaborată de un grup de peste 25 de experți în informații din cercetare, reprezentând organizații care desfășoară, finanțează și evaluează cercetarea, precum și organizații care furnizează infrastructuri pentru informații de cercetare. Grupul s-a reunit la Barcelona în noiembrie 2023 în cadrul unui atelier găzduit de Fundația SIRIS. Pregătirea Declarației a fost coordonată de Bianca Kramer (Sesame Open Science), Cameron Neylon (Curtin Open Knowledge Initiative, Curtin University) și Ludo Waltman (Centre for Science and Technology Studies, Leiden University). Organizațiile care doresc să afle mai multe despre Declarație sau care doresc să semneze Declarația sunt invitate să scrie la contact@barcelona-declaration.org

Declarația de la Barcelona privind informațiile de cercetare deschise